

Nr 224.

Av herr **Hagman**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 214 med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor har föreslagits, att det nuvarande villkoret för rätt till understöd i erkänd arbetslöshetskassa — 26 erlagda veckoavgifter under de senaste 12 månaderna — skall ändras till 20 erlagda avgifter under samma tid. I samma proposition diskuteras även ett framfört förslag till ändring i bestämmelserna rörande statsbidragets maximering. Enligt nu gällande bestämmelser utgår intet statsbidrag för den understödda arbetslöshet, som överstiger 26 dagar per medlem och år. Kostnaderna för denna få sålunda kassorna helt bära själva. Förslå ej kassas inkomster, få extra uttaxeringar ske eller ock få nedskärningar och indragningar av understöden äga rum. I propositionen har tanken på ändringar i denna regel avisats, varför det förutsattes, att nu gällande bestämmelser skola äga fortsatt tillämpning.

Bestämmelsen, att en försäkrad skall ha erlagt visst antal avgifter till försäkringen under senast förflutna 12 månader, det s. k. tidsbestämda avgiftsvillkoret, har bland annat till uppgift att från den försäkringsmässiga hjälpverksamheten avskilja personer, som blott i ringa utsträckning inneha avlönad arbetsanställning och som därmed allenast mera löst varit knutna till produktionen. Det nuvarande villkoret, 26 erlagda avgifter, finner undertecknad väl strängt och instämmer i den av Kungl. Maj:t föreslagna sänkningen av avgiftsvillkoret till 20 erlagda avgifter. Emellertid finner jag, att i propositionen icke tillräckligt beaktats de finansiella verkningar, som en ändring av försäkringsvillkoren på denna punkt kommer att medföra.

En sänkning av avgiftsvillkoret kommer enligt sakens natur att medföra en genomsnittlig ökning av antalet understödda dagar per år och medlem. Denna ökning blir icke obetydlig och kan för en följd av år beräknas uppgå till 20 à 25 % i genomsnitt. För visst år kan ökningen uppgå till 3 à 4 gånger den genomsnittliga ökningen. Vid variationer i den understödda arbetslösheten kommer sålunda, därest avgiftsvillkoret sänkes på föreslaget sätt, oftare än hittills att inträffa, att en kassa får se sitt statsbidrag beskuret till följd av maximeringsbestämmelserna. Propositionen innehåller även i övrigt en del nya stadganden, som komma att medföra en ökning av antalet understödda dagar jämväl under relativt normala arbetsmarknadsförhållan-

den. Av det anförda framgår, att ändringar i det tidsbestämda avgiftsvillkoret icke böra genomföras utan att man samtidigt undersöker, i vad mån gränsen för statens bidrag till kassorna även bör ändras.

Maximeringen av statsbidraget har genomförts för att begränsa statens åtaganden gentemot de erkända arbetslöshetskassorna. Att en bestämd gräns för dessa åtaganden bör finnas är nödvändigt enligt undertecknads uppfattning. Fråga är emellertid, var gränsen bör gå. Redan för närvarande är antalet understödda dagar per år och medlem i vissa klasser av de erkända arbetslöshetskassorna så högt, att statsbidraget antingen beskurets eller ock skulle ha blivit beskuret allenast efter en mycket ringa ökning i arbetslösheten. Kommer understödsverksamheten på grund av de nya bestämmelserna att ytterligare ökas, kan man befara, att kassornas stabilitet även under förhållandevis gynnsamma år kommer att äventyras. I följande tabell angivas vissa värden på antalet understödda dagar per år och medlem, vilka noterats under de ur arbetslöshetssynpunkt förhållandevis gynnsamma åren 1939 och 1940.

| K a s s a | Klass | 1939 | 1940 |
|--------------------------------|-------|------|----------------------|
| Beklädnadsarbetarnas..... | V | 21.1 | 21.6 |
| | VI | 23.2 | 21.9 |
| Stenindustriarbetarnas.... | I | | 21.6 |
| | II | | 39.6 |
| | III | 27.8 | 67.4 |
| Sko- och läderarbetarnas | IV | 52.4 | klassen avskaffad |
| Musikernas | III | 24.8 | 26.2 |
| | IV | 34.4 | 33.0 |
| | V | 40.2 | 40.5 |
| Lantarbetarnas..... | V | | 26.3 |

Med den konstruktion, som statsbidraget erhållit, har det varit avsett, att detta skulle tjänstgöra såsom en form av återförsäkring. Vid ökad arbetslöshet skulle sålunda staten lämna större bidrag än om arbetslösheten vore ringa. I det fall emellertid, att arbetslösheten antog krisartade former, har tanken varit, att staten i stället borde träda in hjälpende och reglerande på annat sätt; det är av denna anledning, som en gräns för statens bidrag har införts. Det har härvid förutsatts, att allenast under mera exceptionella förhållanden en dylik ordning skulle införas. Man får komma ihåg, att de försäkrade genom att inträda i en erkänd arbetslöshetskassa och genom att till denna erlægga avgifter anse, att de förvärvat sig en rätt till hjälp, som de icke annat än under särskilda omständigheter kunna gå helt eller delvis förlustiga. För övrigt torde för de försäkrade framstå såsom främmande, att en kassa under tider av omfattande arbetslöshet skall vara tvungen att inskränka eller upphöra med hjälpverksamheten, då denna just vid dylika tillfällen är särskilt behövlig. Det är därför av vikt, att statsbidragets maximering avpassas så, att begränsningen inträder först då arbetslösheten antagit krisartade former. Så kommer icke att ske, därest den nuvarande

gränsen vid 26 dagar bibehålles, trots att avgiftsvillkoret ändras till 20 erlagda avgifter under senaste tolv månadersperiod.

I detta sammanhang torde även en annan omständighet böra framhållas. Därest en allmän kris utbryter, bli i regel de äldre arbetarna och familjeförsörjarna, vilka ha stabilare anställningsförhållanden och därmed betala förhållandevis stort antal avgifter, avskedade först på ett senare stadium, då krisen nått större omfattning. Regeln är ju nämligen, att det är de yngre arbetarna, som i första hand avskedas. Ofta finnas för övrigt föreskrifter härom i kollektivavtalen. Det är angeläget, att försäkringen är så avpassad, att de erkända arbetslöshetskassorna även under en kris, såvida denna icke erhåller alldeles särskilt svårartad karaktär, kunna fortsätta att verka. Det måste nämligen eljest för dessa arbetare, som på ett senare stadium bli arbetslösa, framstå såsom oförklarligt, att de skola se sina understöd från försäkringen nedsatta eller kanske till och med helt indragna, medan deras kamrater, som i långt mindre grad bidragit ekonomiskt till kassan, erhålla sina understöd ograverade.

Verkställes en sänkning av avgiftsantalet i det tidsbestämde avgiftsvillkoret, kommer, som ovan berörts, redan under förhållandevis normala tider risk föreligga, att kassorna få vidkännas inskränkningar eller nedskärningar i statsbidragen, varmed i sin tur risk kommer att föreligga, att deras ekonomi hastigt blir försämrad. Det är uppenbart, vilken ogynnsam inverkan detta kan få på kassornas möjligheter att rida ut en även måttlig kris på arbetsmarknaden. Accepteras en sänkning av avgiftsvillkoret, följer med nödvändighet, att man vidtager en häremot svarande höjning av den gräns, vid vilken statsbidraget skall upphöra att utgå. Undertecknad har efter överväganden funnit, att en lämplig gräns för statens bidrag skulle vara 35 understödda dagar per år och medlem. Härvid skulle statsbidraget bestämmas så, att de procentsatser, som nu äro gällande för 26 understödda dagar per år och medlem, skulle fortsätta att gälla upp till och med 35. Skulle antalet understödda dagar överstiga 35, bör statsbidraget beskäras på analogt sätt som för närvarande sker vid 26-dagarsgränsen.

I propositionen framföres vidare tanken, att de försäkrade vid arbetslöshet skulle, efter behovsprövning, kunna erhålla ett kompletterande understöd från vederbörande arbetslöshetskommitté. Härigenom beräknar man, att de försäkrades förmåner skulle bli minst lika stora som de, vilka utgå till arbetslösa, som icke tillhöra erkända arbetslöshetskassor. Undertecknad delar den uppfattning, som även kommit till uttryck i propositionen, att understöden till de försäkrade måste avpassas på sådant sätt, att det framstår såsom en fördel att försäkra sig gentemot arbetslöshet. Man måste härvid hålla i minnet, att de försäkrade genom egna avgifter bestrida en betydande del av kostnaderna för arbetslöshetshjälpen. Emellertid vill undertecknad ifrågasätta, huruvida den i propositionen föreslagna vägen att

öka samhällets hjälp åt de försäkrade är den lyckligaste. Att i vissa fall det kan tänkas vara lämpligt för en försäkrad att erhålla kompletterande understöd från arbetslöshetskommittén är undertecknad väl medveten om. Det försäkringsmässiga understödet måste nämligen alltid bli schematiskt avpassat, varvid för visso fall kunna inträffa, då understödsbeloppet blir otillräckligt. Sålunda skulle undertecknad finna det vara väl försvarbart, om de försäkrade kunde erhålla hyreshjälp från arbetslöshetskommittéerna i fall, då behov härav föreligger. Att däremot genomföra en anordning, innebärande att de försäkrade regelmässigt skola kunna vända sig till arbetslöshetskommittéerna, innebär en sammankoppling av tvenne hjälpformer, som i det långa loppet för försäkringen måste komma att medföra skadliga verkningar. Enär i här förevarande sammanhang något förslag till ändringar i gällande bestämmelser icke framlagts, vill undertecknad med det sagda allenast ha framhållit nödvändigheten att, då det gäller att avväga de försäkringsmässiga förmånerna, dessa bestämmas på sådant sätt, att dylika för försäkringen olyckliga kompletteringar undvikas annat än i särskilda undantagsfall.

Med hänvisning till vad här ovan anförts hemställes sålunda,

att bestämmelserna i förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor ändras så, att de bidragssatser, som för närvarande gälla för 21—26 understödda dagar per år och medlem, gälla för 21—35 understödda dagar per år och medlem.

Stockholm den 14 maj 1941.

Oskar Hagman.